

Jaarverslag 2013

2013 was een jaar waarin de partij zowel binnen als buiten het parlement van zich heeft laten horen. Samen met vele verontruste burgers kocht de Partij voor de Dieren dit jaar stukken natuur vrij en zorgde de partij ervoor dat het kabinet stopte met het in de uitverkoop zetten van de natuur. Ook plantte de partij een derde verzetsbos om de natuur in Nederland veilig te stellen. In de zomer deed de Partij voor de Dieren mee aan de botenparade van de Gay Pride in Amsterdam.

Partijbureau

Vanuit het partijbureau werden weer tal van acties, campagnes en activiteiten voor leden georganiseerd. De communicatie met de achterban wordt op verschillende manieren vormgegeven. Zo werden er in 2013 drie flyers gemaakt; een Paasflyer, Dierendagflyer en een Kerstflyer. Actieve leden gingen met deze flyers de straat op om mensen bekend te maken met de speerpunten van de Partij voor de Dieren. Ook zijn er in 2013 weer duizenden e-mails en telefoontjes afgehandeld met publieksvragen. Sociale media wordt tevens een steeds belangrijker medium. In 2013 zijn vooral Twitter en Facebook dagelijks ingezet om de achterban van de Partij voor de Dieren te bereiken en de kloof tussen burger en politiek te verkleinen.

Voor leden zijn meerdere rondleidingen door de Tweede Kamer georganiseerd. Voor actieve leden was er een kaderopleiding om de ins en outs van de partij onder de knie te krijgen.

In 2013 waren er twee partijcongressen, waarvan het laatste congres bijna geheel in het teken stond van de gemeenteraadsverkiezingen. Verder werden ook de ledenservice en ledenwerkingsactiviteiten door het partijbureau uitgevoerd.

In juni verhuisde het partijbureau van de Beurs van Berlage naar haar nieuwe kantoor op de Nieuwezijds Voorburgwal te Amsterdam.

Verkiezingscampagne gemeenteraadsverkiezingen

De gemeenteraadsverkiezingen zijn op 19 maart 2014. De voorbereidingen voor deze verkiezingen zijn al in het voorjaar van 2013 begonnen. Tussen mei en oktober 2013 vonden er vele gesprekken plaats met potentiële kandidaten voor verschillende gemeentes. Uiteindelijk zijn er op het congres op 24 november 2013 twaalf kandidatenlijsten goedgekeurd door het congres. De Partij voor de Dieren doet mee in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Leiden, Gouda, Pijnacker-Nootdorp, Utrecht, Arnhem, Apeldoorn, Buren, Groningen en Vlagtwedde.

**Hou vast
aan je idealen**
Laat ze niet wegcijferen

Basisverkiezingsprogramma
Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsverkiezingen 2014

Daarnaast is er in 2013 door de programmacommissie, onder leiding van bestuurslid Frank Wassenberg, hard gewerkt aan een algemeen programma voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Dit programma is op het novembercongres goedgekeurd door de leden. In december is het programma door de lokale programmacommissies aangepast aan wat er in de gemeente speelt.

Website

De website van de Partij voor de Dieren is een belangrijk informatiemiddel. De site informeert over het werk van de Tweede Kamerfractie, de regionale fracties, de werkgroepen en afdelingen en over de activiteiten van het partijbureau.

Alle informatie van een politieke partij online vinden is in deze tijd van smartphones, online winkelen en informatie vergaren steeds belangrijker. Daarom is in 2013 opnieuw gekeken naar de mogelijkheden om de website up-to-date te houden en de trends te blijven volgen. Zo is de website nu ook via de smartphone goed te bekijken doordat er een mobiele website van is gemaakt.

Activiteiten voor leden en geïnteresseerden

Campagne Groeiend Verzet: Tweede boomplantdag

In 2011 startte de Partij voor de Dieren de campagne Groeiend Verzet tegen de enorme bezuinigingen op de natuur. Zo plantte de Partij voor de Dieren in 2011 haar eerste protestbos bij Vianen. Het tweede bos werd geplant in stiltegebied de *Plantage Willem II*. Op 10 maart 2013 werd samen met een paar honderd vrijwilligers het derde Groeiend Verzet bosperceel aangeplant in de gemeente Haarlemmermeer. Zo'n 5.000 bomen en struiken hebben een plek gekregen in het bosperceel.

Marianne Thieme plant samen met wethouder Jeroen Nobel van de gemeente Haarlemmermeer symbolisch de eerste boom.

Campagne Groeiend Verzet: Woudfundingsactie

Om de natuur veilig te stellen in Nederland zette de Partij voor de Dieren in april een woudfundingsactie op om natuur vrij te kopen. Staatsbosbeheer moet bezuinigen en daarom stootte het meerdere natuurgebieden in Nederland af die verkocht werden op een openbare online veiling.

Marianne Thieme heet alle natuuraankopers van harte welkom in het vrijgekochte natuurgebied in Daarle.

De actie was zeer succesvol. In 2,5 week haalde de partij ruim 2,5 ton op waarmee 100.000 m² natuur vrijgekocht werd rondom Daarle in Overijssel. De verkoop van natuur werd na deze actie gestaakt door de regering.

Gifklikker

In samenwerking met de Tweede Kamerfractie heeft het partijbureau het meldpunt Gifklikker.nl in het leven geroepen. Iedereen in Nederland die problemen ondervindt van de teelt van giftige gewassen kan dit melden via Gifklikker.nl. Ook vragen, opmerkingen of suggesties om de gifteelt in Nederland drastisch te laten verminderen, zijn welkom op dit meldpunt. Er wordt goed gebruik gemaakt van het meldpunt, honderden mensen hebben een melding gedaan. Alle meldingen worden gebundeld tot een zwartboek van gevaarlijke situaties en zorgen van omwonenden over het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het zwartboek wordt aangeboden aan staatssecretaris Dijkema van Landbouw, minister Schippers van Volksgezondheid en aan de landbouw- en volksgezondheidswoordvoerders van de Tweede Kamer. Het zal dienen als bron van informatie voor het verdere debat over de gezondheids-risico's van bestrijdingsmiddelen.

Gifklikker.nl

Webstrijd: Inauguratie koning Willem Alexander

Op 30 april vond de inauguratie plaats van koning Willem Alexander. Om aandacht te vragen voor een aantal dieronvriendelijke gebruiken, zoals de jachtpraktijken van het Koninklijk Huis, bedacht de Partij voor de Dieren een foto- en sloganactie. Mensen konden via e-mail of via Twitter en Facebook een oproep aan de nieuwe koning insturen. Deze werden vervolgens symbolisch op de Beurs van Berlage (waar het oude kantoor van het partijbureau was geves-

Eén van de prijswinnaars van de Webstrijd naar aanleiding van de inauguratie van koning Willem Alexander.

tigd) weergegeven. Drie mensen vielen in de prijzen met hun sterke en ludieke oproepen en slogans met daarbij passende beelden.

Meer! bijeenkomst in Eerste Kamer

Marianne Thieme heeft in 2013 haar nieuwe boek *Méér!* gepubliceerd. De nieuwe bundel bestaat uit analyses en oplossingen van onafhankelijke wetenschappers die ervoor pleiten de grenzen van de aarde als uitgangspunt te kiezen voor ons handelen. De bijdragen vormen een leidraad voor politici, beleidsmakers en burgers tot het maken van een radicale omslag naar andere, duurzame beleidskeuzes. Op 27 mei organiseerde het partijbureau in samenwerking met het wetenschappelijk bureau de NGPF en de Tweede Kamerfractie een symposium in de Eerste Kamer. Tijdens dit symposium gaven meerdere auteurs uit *Méér!* een lezing over het thema duurzaamheid en waarom economische groei het probleem is en niet de oplossing. De Eerste Kamer was gevuld met geïnteresseerde leden van de partij.

*Marianne Thieme presenteert haar nieuwe boek *Méér!* in de Eerste Kamer.*

Themabijeenkomst NGPF

Samen met de NGPF organiseerde het partijbureau op 2 juni een themamiddag voor leden en geïnteresseerden over megastallen. Deze bijeenkomst stond in het teken van het belang van de wetenschap en politiek om het debat over megastallen stevig te blijven voeren. De middag draaide onder andere om het weerleggen van foutieve informatie en het tegengaan van de lobby vanuit de intensieve veehouderij. Meer dan 100 leden van de Partij voor de Dieren en PINK! woonden de lezingen van wetenschappers, praktijkdeskundigen en partijvertegenwoordigers bij.

Gay Pride

Voor het eerst deed de Partij voor de Dieren op zaterdag 3 augustus mee aan de botenparade van de Gay Pride in Amsterdam. Samen met de werkgroep Amsterdam heeft het partijbureau de organisatie van dit event op zich genomen. De elektrische boot van de Partij voor de Dieren, met ongeveer 90 partijleden aan boord verkleed als bijen, was omgebouwd in een groene oase met bloemen en bijenkorven. Respect voor zowel diversiteit onder mensen, als voor de biodiversiteit in de natuur, was de boodschap. Het motto van de partij 'Hou vast aan je idealen' was voor deze gelegenheid omgedoopt tot 'Hou vast aan je roze idealen'.

Enthousiaste leden van de Partij voor de Dieren tijdens de Gay Pride. 'Hou vast aan je roze idealen'!

E-mailactie angorawol

In november bracht de dierenrechtenorganisatie PETA undercoverbeelden naar buiten over de productie van angorawol in China. Hierin is sprake van zeer ernstig dierenleed. Omdat de angorawol in Nederlandse kledingwinkels voor het overgrote deel uit China afkomstig is startte de Partij voor de Dieren een e-mailactie. Met deze e-mailactie riep de partij meerdere winkelketens op om te stoppen met de verkoop van producten waar angorawol in is verwerkt. De actie was een groot succes. WE Fashion stopte naar aanleiding van de actie geheel met de in- en verkoop van angorawol. H&M, ZARA en C&A gaven aan de inkoop te stoppen.

Scholing

CMS training

Om het Content Management Systeem (CMS) van de Partij voor de Dieren beter te leren kennen vond op woensdag 27 maart een training vanuit het partijbureau plaats voor werkgroepen, afdelingen en fractiemedewerkers. Een CMS is een systeem waarmee websites beheerd kunnen worden. De Partij voor de Dieren gebruikt haar eigen CMS, onder andere voor het plaatsen van nieuwsberichten, weblogs en moties. Een deel van de cursus ging in op het (technische) gebruik van het CMS en de mogelijkheden die er wel zijn maar nog niet worden benut. Daarnaast werd aandacht besteed aan de vorm en de inhoud van nieuwsberichten.

Kaderopleiding

In de eerste helft van 2013 vond de vierde kaderopleiding plaats voor actieve partijleden die hun talenten willen ontplooiën binnen de Partij voor de Dieren. De kaderopleiding werd georganiseerd voor mensen die al actief zijn in een afdeling of fractie of die actief willen worden voor de gemeenteraadsverkiezingen. De opleiding bestond uit vijf cursusdagen over de thema's persoonlijke presentatie, politieke vorming, dierenbescherming in heden en verleden, argumenten & debatteren en pers & publiciteit.

Debattraining

De fractie Amsterdam verzorgde samen met het partijbureau in oktober drie middagen 'leren debatteren'. De training was bedoeld voor huidige volksvertegenwoordigers, commissieleden en lijsttrekkers voor de gemeenteraadsverkiezingen. Twee externe trainers verzorgden de training, die positief werd ontvangen door de deelnemers.

Social media training

Op woensdag 20 november gaven Eva van Esch (Social media manager partijbureau) en Marieke de Groot (gemeenteraadslid Den Haag) een training voor de kandidaten 1,2 en 3 op de kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen. De avond stond in het teken van de inzet van onder andere Facebook en Twitter tijdens de campagne en voor na 19 maart in de gemeentepolitiek.

Mediatraining

Nieuwe lijsttrekkers en nummers twee van de gemeenteraadskandidatenlijsten kregen een mediatraining aangeboden. De training werd in december gegeven door een externe trainer. Centraal stonden de verschillende soorten interviews en verschillende technieken om bij de kern van je eigen verhaal te blijven. Er was veel gelegenheid om te oefenen met cameraopnames en terugkijken met feedback.

Leden

In 2013 zijn er 1212 nieuwe leden ingeschreven en 1477 opzeggingen verwerkt. Het overgrote deel van de leden die opzeggen geven aan dat om financiële redenen te doen. Per 1 januari 2014 heeft de Partij voor de Dieren 12254 leden - waaronder 147 leden voor het leven. Alle leden (met e-mail) kregen in 2013 eenmaal per drie weken de nieuwsbrief in hun mailbox, met daarin al het nieuws van de afgelopen drie weken. De leden die geen beschikking hebben over e-mail krijgen eenmaal per kwartaal een gedrukte nieuwsbrief toegestuurd: de *Koerant*.

Congres

Op 7 april vond het 17e partijcongres plaats in congrescentrum Zonheuvel in Doorn. Esther Ouwehand gaf op dit congres meer uitleg over de inzet van de Partij voor de Dieren om dierproeven tegen te gaan. Daarnaast gaf hoogleraar Jan Rotmans een lezing over klimaatverandering en duurzame ontwikkeling. Als afsluiter van het congres gaf Pablo Moleman, voorzitter van jongerenorganisatie PINK!, een presentatie over hun werk.

Het tweede congres in 2013 vond plaats op zondag 24 november, tevens in congrescentrum Zonheuvel in Doorn. Dit congres stond in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen. De kandidatenlijsten voor twaalf gemeentes zijn goedgekeurd, tevens is het algemene verkiezingsprogramma voor de gemeenteraadsverkiezingen door de leden goedgekeurd. Esteban Rivas gaf een lezing over zijn vakgebied taal van dieren. Hij is oprichter van het Instituut voor Dieren in Filosofie en Wetenschap. Aan beide congressen namen ruim 300 congressanten deel.

Werkgroepen en afdelingen

In het land zijn vijf afdelingen (Groningen, Friesland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland) op provinciaal niveau actief. Onder deze afdelingen vallen meerdere werkgroepen. In

Hoogleraar Jan Rotmans vertelt op het congres over de energietransities die nodig zijn om een duurzame samenleving te creëren.

Limburg, Zeeland en Noord-Holland zijn nog provinciale werkgroepen actief. In Drenthe en Overijssel was in 2013 geen actieve werkgroep. In Flevoland en Noord-Brabant zijn leden actief verbonden aan de Statenfractie, die op deze manier wordt ondersteund. De activiteiten van de werkgroepen en afdelingen zijn vooral gericht op ledenbinding, ledenwerving en het profileren op onze kernthema's.

De werkgroep Amsterdam werkte in mei samen met het partijbureau aan de organisatie van de demonstratie tegen megastallen 'We zijn het MEGAzat' in mei. Ook werkte de Partij voor de Dieren Amsterdam mee aan een succesvol verlopen Gay Pride. De werkgroep in Noord-Brabant organiseerde acties en demonstraties in het met vee-industrie overbelaste Brabant.

Esther Ouwehand bracht samen met meerdere werkgroepen en afdelingen (onder andere in Utrecht en Zuid-Holland) taarten en oorkondes langs bij dierenwinkels die zijn gestopt met de verkoop van knaagdieren en konijnen. In het hele land vonden 'De Haas in de Marathon' vertoningen plaats, waar Marianne Thieme, Esther Ouwehand of Karen Soeters bij aanwezig waren.

Werkgroepen en afdelingen voerden vele acties rondom diervriendelijke kerst- en paasdagen, geen (kerst)circussen, tegen bomenkap, tegen bont en acties voor gifvrije gemeentes.

Volksvertegenwoordigers

De Partij voor de Dieren loopt voortdurend voor de troepen uit. Door het continu agenderen van onderwerpen, het stellen van lastige vragen, het indienen van moties, het schrijven van opiniestukken en het verspreiden van persberichten geven onze volksvertegenwoordigers invulling aan de rol van aanjager in de politiek. Deze inspanningen brengen veel teweeg bij politici van andere partijen, in de media en bij het publiek.

De Tweede Kamerfractie maakt haar eigen jaarverslagen en is daarom niet meegenomen in dit jaarverslag.

PROVINCIALE STATENFRACTIES

Flevoland

Bij de algemene beschouwingen in het voorjaar heeft de fractie Flevoland een motie ingebracht om een monitoringsprogramma voor otters in Flevoland op te zetten en knelpunten in het wegennet voor otters te identificeren. Dat programma loopt inmiddels. In het najaar heeft Statenlid Melissa Bax een motie aangenomen gekregen om afschot van zwerfkatten met onmiddellijke ingang te verbieden.

Gelderland

Luuk van der Veer, Statenlid Gelderland, geeft aan dat hij erg blij is dat de provincie naar aanleiding van vragen over de bollenteelt een onderzoek instelt. Daarnaast wordt de rapportage over faunabeheer (een rapportage over afschot van dieren) verbeterd.

Groningen

In Groningen heeft de Statenfractie een bijennotitie geschreven en deze aangeboden aan de Gedeputeerde Staghouwer, samen met een bijenhuis en het verzoek om 'bijzaken' als portefeuille te accepteren. Tevens is de motie van Statenlid Anja Hazekamp aangenomen, waarbij de Provinciale Staten zich uitspreken tegen schaliegaswinning en proefboringen naar schaliegas. In de motie staat het verzoek aan Gedeputeerde Staten om dit standpunt kenbaar te maken aan de verantwoordelijke minister en de Tweede Kamer. Voordat er landelijk tot besluitvorming overgegaan wordt aangaande de winning van schaliegas moet er eerst afgestemd zijn met de provincie Groningen.

Noord-Brabant

In 2013 heeft de Statenfractie Noord-Brabant onder andere met succes de motie 'Ruimte voor ruimte' ingediend. Het principe van de regeling is dat er, met name rond dorpen, veehouderijen worden uitgekocht en dat daar huizen voor in de plaats komen. De uitwerking van de motie zorgt voor reductie van de veestapel door intrekken en doorhalen van milieuvergunningen en uitstootrechten waardoor deze niet opnieuw kunnen worden uitgegeven.

Ook is er een amendement van Statenlid Marco van der Wel aangenomen waardoor de leges voor milieuvergunningen worden verhoogd en voortaan kostendekkend zullen zijn. Elke veehouder die zijn stal wil uitbreiden heeft een milieuvergunning nodig en in 2012 is op voorstel van de CDA Gedeputeerde het tarief teruggebracht van 3.206 euro naar 656 euro. Hierdoor konden veehouders op goedkope wijze hun aanvragen doen. Door het aannemen van het amendement worden over 2013 en 2014 ettelijke miljoenen euro's aan belastinggeld bespaard.

Noord-Holland

In Noord-Holland werd door veel mensen gehoor gegeven aan de oproep van de Partij voor de Dieren om een zienswijze in te dienen tegen een geplande megastal voor 366.000 vleeskuikens. Meer dan 3.000 zienswijzen werden ingediend bij de gemeente Hollands Kroon.

Daarnaast kreeg Statenlid Bram van Liere bij de behandeling van het projectplan kustversterking Hondsbossche en Pettemer zeevering een motie aangenomen over het realiseren van een strandreservaat. De Partij voor de Dieren pleitte voor een stuk strand waar dieren, zoals zeehonden, met rust worden gelaten.

Utrecht

In de aangenomen motie met als motto 'Voorkomen is beter dan genezen' heeft Statenlid Willem van der Steeg aan de provincie gevraagd om een rapportage van de Gezondheidsraad over de invloed van veehouderijen op de volksgezondheid. In de motie werd tevens gevraagd of de provincie in gesprekken met gemeentes de gezondheidsschade van veehouderijen naar voren wil brengen en gemeentes wil wijzen op hun verantwoordelijkheden hierin.

De provincie Utrecht is van plan om de komende jaren minimaal 20.000 ganzen te doden die zich bevinden op provinciale gronden. De Partij voor de Dieren Utrecht heeft op 4 november een motie ingediend om de vos een rol te laten spelen in het op een natuurlijke manier reguleren van de ganzenpopulatie. Deze werd aangenomen. De provincie Utrecht zal dit onderwerp nu in het Interprovinciaal Overleg (IPO) bespreekbaar maken.

De afdeling Utrecht protesteerde samen met Statenlid Willem van der Steeg tegen het afschieten van zwijnen in de provincie Utrecht.

Zuid-Holland

Op aandringen van de Statenfractie Zuid-Holland, in samenwerking met een aantal natuur- en dierenbeschermingsorganisaties, zijn in Zuid-Holland in 2013 acht ontheffingen ingevolge de Flora- en Faunawet ingetrokken. Onder andere het doden van vossen met behulp van kunstlicht en het jagen op ganzen met behulp van de strikt beschermde steenarend is niet meer mogelijk. Tevens zijn er twee moties opgesteld die de provincie verzoeken zich in te zetten op diverse vormen van energiebesparing. De moties hoefden niet te worden ingediend, want Statenlid Carla van Viegen kreeg een ruimhartige toezegging van de Gedeputeerde Staten.

GEMEENTERADEN

Amsterdam

In Amsterdam is de motie van gemeenteraadslid Johnas van Lammeren aangenomen die het college van B&W oproept zich uit te spreken tegen het gebruik van en de verkoop van bont(kragen) in kleding. De gemeente Amsterdam belooft dat zij een 'moreel appel' zal doen op modewinkels om geen bont van pelsdieren meer te verkopen.

Daarnaast wil de Partij voor de Dieren Amsterdam de woningvoorraad ten minste energieneutraal maken. Dankzij de gemeenteraadsfractie is er een Energielening in het leven geroepen. Woningeigenaren kunnen tegen een lage rente een lening afsluiten bij de gemeente om daarmee hun woning te verduurzamen. Dit is de uitvoering van een initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren Amsterdam.

Dankzij de Partij voor de Dieren Amsterdam is er een vegetarische dag gekomen in de kantines van de gemeente Amsterdam, en is er een Voedselvisie gekomen voor de stad. Ook heeft een voorstel van de Partij voor de Dieren ervoor gezorgd dat Amsterdam stadslandbouw gaat bevorderen en dat er een loket stadslandbouw komt.

Apeldoorn

Het afgelopen jaar heeft de Apeldoornse gemeenteraadsfractie zich met succes ingezet voor diervriendelijker groenonderhoud, waarbij rekening gehouden wordt met de winterslaap van bijvoorbeeld egels en er minder grondig bladgeblazen, gemaaid en gesnoeid wordt zodat dieren hun schuilplaatsen kunnen behouden. Ook zijn nu - door een weddenschap tussen de PvdD en de burgemeester - vleesbitterballen vervangen door vegetarische bitterballen in het gemeentehuis. Door middel van moties en vragen is aandacht gevraagd voor, en verontwaardiging ontstaan over, struisvogelraces in Apeldoorn. Tot slot heeft de fractie gevraagd om de bankzaken voortaan onder te brengen bij een 'eerlijke bank'. Dit heeft tot de toezegging geleid dat bij de eerstvolgende aanbesteding aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om sociale en duurzame criteria in het bestek op te nemen.

Buren

In Buren heeft gemeenteraadslid Joop de Jonge een motie ingediend tegen het oplaten van ballonnen. Deze motie is aangenomen. Ook komt de ponycarroussel op de kermis in Buren niet meer terug na schriftelijke vragen van de fractie.

Den Haag

Mede dankzij de Partij voor de Dieren Den Haag wint Den Haag de titel 'Vegahoofdstad van Nederland'. Wat ook meetelde is dat de gemeente - dankzij de inzet van de Partij voor de Dieren - een ruime keuze aan vegetarisch eten op het menu van het bedrijfsrestaurant heeft gezet. De gemeentefractie zorgde er daarnaast voor dat het menu van het restaurant op dierendag, 4 oktober, geheel vegetarisch was.

Dankzij de gemeenteraadsfractie neemt Den Haag extra maatregelen voor brandveiligheid in dierverblijven en dankzij schriftelijke vragen van gemeenteraadslid Marieke de Groot zijn eenden weer veilig in de sloot bij de Stokroosstraat.

Groningen

Dankzij een motie van de gemeenteraadsfractie in Groningen kiest de gemeente nu voor een ontmoedigingsbeleid voor het oplaten van ballonnen. Ook is de motie van gemeenteraadslid Gerjan Kelder aangenomen om, waar het kan, te kiezen voor ecologische oevers. De motie om de toenmalige stadjespasactie (voor minima) voor het goedkoper chippen, castreren en steriliseren van katten te behouden, is overgenomen door het college.

Leiden

Na lange strijd van de Partij voor de Dieren stopt Leiden met Roundup. De gemeente Leiden bouwt het gebruik van chemische onkruidbestrijding geleidelijk af. Als eerste wordt gestopt met het gebruik van Roundup in de binnenstad. Uiterlijk in 2016 is chemische onkruidbestrijding in Leiden volledig vervangen door alternatieve niet-chemische methoden.

Plastic zadelhoesjes, fietshangers, stickers; deze ongevraagde reclamedragers worden voortaan verboden. De gemeenteraad heeft op 11 juli 2013 ingestemd met een motie van de Partij voor de Dieren om een verbod op te nemen tegen deze agressieve vorm van reclame.

Dankzij de continue aandacht van de Partij voor de Dieren gaat de politie in Leiden illegaal afgestoken vuurwerk actief opsporen. Dat heeft de burgemeester van Leiden bekend gemaakt na vragen van gemeenteraadslid Dick de Vos.

WATERSCHAPSFRACTIES

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

Waterschapsbestuurder Wanda Bodewitz zorgde er in 2013 voor dat de Fauna uittreedplaatsen (FUP's) in het op te stellen beleidsplan oeverbeheer worden overgenomen door Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. Tevens is door de dijkgraaf toegezegd dat de catering voor vergaderingen in het vervolg biologisch zal zijn en dat bij de volgende aanbesteding voor de catering in de kantine geprobeerd zal worden om het percentage van biologische producten te verhogen. Ook wordt een systeem ingevoerd voor registratie van schade door muskusratten waardoor nut en noodzaak van bestrijding beter vastgesteld kan worden en er gericht gewerkt kan worden aan alternatieven voor bestrijding.

Hoogheemraadschap van Delfland

Na jaren van aandacht vragen, kritische bijdrages en een motie heeft het Hoogheemraadschap van Delfland in 2013 uiteindelijk goed nieuws gebracht. Zo werd bevestigd dat visbeperkingen echt nuttig zijn voor de vissen. Daarnaast worden er ook geen nieuwe aalvisrechten meer aan vissers uitgegeven, en zal het Hoogheemraadschap geen palingsalade meer serveren. Om dit te vieren en te laten zien hoe het ook kan, trakteerden de waterschapsbestuurders Bart Canton en Hans Overmeer hun collega waterschappers op vegetarische palingsalade.

Hoogheemraadschap van Rijnland

In het Deltaprogramma risicoanalyse overstromingen bleek dat er geen aandacht was voor dierenbelangen. Waterschapsbestuurder Dick de Vos heeft het bestuur van Rijnland gevraagd het programma te amenderen, zodat ook dieren als risico op de kaart zijn gebracht. En dat is gebeurd. Visvriendelijkheid en vispasseerbaarheid van gemalen heeft de waterschapsfractie altijd hoog op de agenda weten te houden. Dat leidde uiteindelijk tot de toezegging dat visvriendelijkheid een uitgangspunt werd bij renovatie en vernieuwing. Verder heeft de waterschapsfractie zich bezig gehouden met het tegengaan van bomenkap in de Grietpolder. De kap is voorlopig uitgesteld.

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Waterschapsbestuurder Lammert van Raan stuurde een protestmail tegen een bezoek aan een palingrokerij tijdens het bestuursuitje. Hij heeft aandacht gevraagd voor het fenomeen dat de Stichting Duurzame Paling Nederland (DUPAN) samen met de Unie van Waterschappen het overzetten van geslachtsrijpe paling naar zee een betere manier vindt dan het palingvissen te verbieden. De waterschapsfractie heeft in 2013 een duo-bestuurslid gekregen in de persoon van Peter van der

Kraan. Ook is er aangedrongen op een veel sterker beleid ten aanzien van microplastics.

Waterschap Hunze en Aa's

Gerard Kuipers, waterschapsbestuurder in het waterschap Hunze & Aa's, heeft in 2013 onder meer aandacht gevraagd voor de waterkwaliteit. Een kritische beschouwing van de waterkwaliteit in de algemene bestuursvergadering heeft een specifiek en intensief toezichts- en monitoringtraject opgeleverd voor de agrariërs in het Drentse Aa gebied.

Jarenlang is er gevraagd om een notitie met daarin het beleid van het waterschap ten aanzien van de muskusrat. In 2013 is de Partij voor de Dieren er met steun van de PvdA en Water Natuurlijk eindelijk in geslaagd het waterschap zover te krijgen.

Waterschap Zuiderzeeland

Bij het waterschap Zuiderzeeland heeft waterschapsbestuurder Elt van Otterloo zich actief bezig gehouden met het maabeleid in het broedseizoen. Maaien in het broedseizoen is in strijd met de Flora- en Faunawet. Elt van Otterloo heeft het voorstel ingediend om de zomerschouw voortaan niet te laten plaatshebben vóór 15 augustus. De zomerschouw was door het waterschap al afgeschaft, behalve voor watergangen met meer dan twee ingelanden. Met steun van een andere partij is het gelukt de toezegging te krijgen dat men ook voor deze watergangen de zaak opnieuw gaat bekijken.

Animal Politics Foundation

De Animal Politics Foundation (APF) - opgericht in 2012 - organiseerde meerdere activiteiten in 2013 in het teken van de internationalisering van de Partij voor de Dieren. In mei vertrok een kleine delegatie, met onder andere Marianne Thieme en Niko Koffeman, naar Istanbul voor een ontmoeting met de Turkse partij voor de dieren. Dit bezoek stond in het teken van ondersteuning van deze pas opgerichte partij voor de dieren, er werd ook een vertoning van de Haas in de Marathon georganiseerd. In juni organiseerde de APF een meerdaagse training voor alle partijen voor de dieren in Europa ter voorbereiding op de Europese Parlementsverkiezingen (mei 2014) en om de samenwerking tussen de partijen te versterken. De APF organiseerde op 12 en 13 december een symposium in Istanbul. Internationale sprekers uit de Verenigde Staten,

Alle deelnemers van het Animals Politics symposium. Vanuit de Partij voor de Dieren waren Marianne Thieme en Niko Koffeman aanwezig als sprekers.

Canada, India en Europa waren te gast en gaven een lezing over 'Animal Politics: theory and practice'.

Vanaf september 2013 wordt het Worldlog van Marianne Thieme ook vertaald in het Kroatisch.

Tot slot

Hoewel 2013 een jaar was zonder verkiezingen is het een alleszins vruchtbaar jaar geweest voor onze partij. We hebben met aansprekende acties onze idealen kracht bijgezet en ons terdege voorbereid op de verkiezingen die in 2014 plaatsvinden. Een jaar waarin uit verschillende peilingen bleek dat we langzamerhand steeds meer mensen bereiken met de boodschap van de Partij voor de Dieren. We hebben nieuwe stappen gezet om de komende jaren verder te kunnen groeien.

Amsterdam, maart 2014